

Spis treści – tom 2

33

Cholestaza u dzieci – Irena Jankowska	555
Definicja	555
Cholestaza wieku niemowlęcego	556
Przyczyny cholestazy u niemowląt	557
Cholestaza u dzieci starszych	570
Leczenie cholestazy	573
Leczenie zachowawcze	573
Leczenie zabiegowe	576
Podsumowanie	577

34

Wybrane choroby dróg żółciowych oraz przewlekłe wirusowe zapalenia wątroby u dzieci i młodzieży – Dariusz Lebensztejn	579
Kamica żółciowa	579
Torbiele dróg żółciowych	582
Inne choroby dróg żółciowych u dzieci i młodzieży	583
Dyskineza dróg żółciowych	583
Wrodzone wady pęcherzyka żółciowego	584
Bezkamiczne zapalenie pęcherzyka żółciowego	584
Rzadko występujące choroby pęcherzyka żółciowego	584
Przewlekłe zapalenie wątroby wywołane wirusami hepatotropowymi u dzieci	584
Wprowadzenie	584
Zakażenie wirusem HBV	585
Zakażenie wirusem HCV	586
Zakażenia wirusami HAV i HEV	587

35

Hiperbilirubinemia czynnościowa u dzieci i młodzieży – Dariusz Lebensztejn	589
Definicja	589
Zespół Gilberta	589
Zespół Criglera-Najjara	590
Zespół Dubina-Johnsona i zespół Rotor	591

36

Stłuszczeniowa choroba wątroby związana z dysfunkcją metaboliczną u dzieci i młodzieży – Dariusz Lebensztejn	593
Wprowadzenie	593
Rozpoznanie i obraz kliniczny	594
Leczenie	597

37

Choroba Wilsona – Piotr Socha, Wojciech Jańczyk	599
Wprowadzenie	599
Definicja	599
Obraz kliniczny	599
Postać wątrobową	600
Objawy neurologiczne i psychiatryczne	600
Inne objawy	601
Diagnostyka	601
Wykładniki czynności wątroby	601
Stężenie ceruloplazminy w surowicy	601
Stężenie miedzi w surowicy	601
Dobowa zbiórka moczu na miedź	602
Badania molekularne	602
Biopsja wątroby i miedź w wątrobie	602
Kryteria diagnostyczne	602
Badania przesiewowe	602
Leczenie	603
Farmakoterapia	603
Przeszczepienie wątroby	604

38

Hemochromatoza i hemosyderoza – Anna Parfieniuk-Kowerda	605
Hemochromatoza	605
Definicja	605
Etiopatogeneza	605
Epidemiologia	608
Obraz kliniczny	609
Diagnostyka	612
Leczenie	613
Zapobieganie rozwojowi HH u osób predysponowanych	614
Monitorowanie	614
Rokowanie	615
Hemosyderoza i wtórne stany przeładowania żelazem	615

Choroby wątroby występujące u kobiet w ciąży – Alicja Wiercińska-Drapała	617
Wprowadzenie	617
Badanie podmiotowe i przedmiotowe	618
Interpretacja badań wątrobowych podczas ciąży	618
Choroby wątroby spowodowane ciążą	618
Ostre stłuszczenie wątroby ciężarnych	619
Wewnątrzwątrobowa cholestaza ciężarnych	621
Stan przedrzucawkowy/zespół HELLP	624
Niepowściągliwe wymioty ciężarnych	625
Choroby wątroby występujące u kobiet w ciąży niezwiązane z ciążą	626
Wirusowe zapalenie wątroby	626
Kamica pęcherzyka żółciowego	628
Autoimmunologiczne zapalenie wątroby	628
Choroba Wilsona	629
Pierwotne żółciowe zapalenie dróg żółciowych	630
Pierwotne stwardniające zapalenie dróg żółciowych	630
Niealkoholowe stłuszczenie wątroby	630
Marskość wątroby i nadciśnienie wrotne	631
Podsumowanie	632

Zaostrzenie przewlekłej niewydolności wątroby – Krzysztof Tomaszewicz	633
Wprowadzenie	633
Częstość występowania	635
Patogeneza	636
Przebieg kliniczny	637
Zapobieganie czynnikom wywołującym ostrą dekompensację czynności wątroby	638
Postępowanie	638

Toksyczne uszkodzenie wątroby (z wyłączeniem polekowego uszkodzenia) – Małgorzata Michalina Brzóska	641
Wprowadzenie	641
Rola wątroby w procesach detoksykacji i aktywacji metabolicznej ksenobiotyków	642
Wątroba jako narząd krytyczny dla toksycznego działania ksenobiotyków	645
Mechanizmy rozwoju toksycznego uszkodzenia wątroby	647
Diagnostyka, leczenie i profilaktyka toksycznego uszkodzenia wątroby	650

Szczegółowa charakterystyka wpływu różnych substancji chemicznych na wątrobę	653
Alkohol etylowy	653
Węglowodory alifatyczne i aromatyczne oraz ich pochodne	657
Substancje chemiczne zawarte w dymie tytoniowym	662
Narkotyki klasyczne i nowe narkotyki syntetyczne	663
Inne związki chemiczne	665
Toksyny roślinne	666
Mykotoksyny	674
Podsumowanie	675

42

Polekowe uszkodzenia wątroby – Halina Car, Przemysław Wielgat	677
Wprowadzenie	677
Mechanizmy polekowego uszkodzenia wątroby	678
Czynniki ryzyka	684
Informacje ogólne	684
Czynniki ryzyka zależne od stosowanego leku	684
Czynniki ryzyka zależne od pacjenta	691
Diagnostyka	699
Obraz kliniczny	702
Leczenie	703
Rokowanie	705
Zapobieganie	705
Podsumowanie	706

43

Zespół wątrobowo-płucny – Wojciech Naumnik	709
Wprowadzenie	709
Etiologia i patogenezę	709
Patofizjologia	711
Patomorfologia	712
Objawy kliniczne	712
Badania diagnostyczne	713
Diagnostyka różnicowa	718
Rozpoznanie	718
Ocena stopnia ciężkości i leczenie	718

Zespół wątrobowo-nerkowy – Beata Naumnik	721
Definicja	721
Patogeneza	722
Epidemiologia	723
Objawy i postacie kliniczne	724
Czynniki ryzyka	725
Rozpoznanie	725
Diagnostyka różnicowa	726
Leczenie	727
Profilaktyka	730
Rokowanie	730
Podsumowanie	730

Zmiany ogniskowe w wątrobie – Anna Piekarska	733
Wprowadzenie	733
Zmiany ogniskowe w wątrobie o charakterze torbielowatym	734
Torbiel prosta wątroby	734
Torbiel złożona wątroby	735
Torbiele infekcyjne wątroby	735
„Ropień” pełzakowy wątroby	739
Ropień bakteryjny wątroby	740
Wielotorbielowatość wątroby	742
Choroba Carolego	745
Kompleksy von Meyenburga	747
Zmiany ogniskowe o charakterze litym	748
Naczyniak i inne guzy naczyniopochodne	748
Ogniskowy rozrost guzkowy	751
Gruzołak wątrobowokomórkowy	752
Ogniska przerzutów nowotworów o odległych lokalizacjach do wątroby (wtórne nowotwory wątroby)	754
Guzki regeneracyjne	755
Guzki dysplastyczne	756
Ogniska stłuszczenia	757
„Ropnie” gruzlicze wątroby	757

Choroby nowotworowe wątroby, pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych – Ewa Sierko	761
Wprowadzenie	761
Nowotwory wątroby i wewnątrzwątrobowych przewodów żółciowych	762
Wewnątrzwątrobowy rak z komórek nabłonka dróg żółciowych	764
Wątrobiak zarodkowy	765
Mieszany rak wątrobowokomórkowy i rak z komórek nabłonka przewodów żółciowych	766
Nie zróżnicowany rak pierwotny wątroby	766
Neuroendokrynnie nowotwory wątroby	766
Nowotwory pęcherzyka żółciowego i zewnątrzwątrobowych dróg żółciowych	767
Nabłonkowe nowotwory łagodne	768
Nowotwory złośliwe	769
Mięsaki wątroby	783
Mięsak Kaposiego	783
Nie zróżnicowany mięsak zarodkowy	783
Naczyniakośródbłoniak nabłonkowy	783
Naczyniakomięsak	784
Chłoniaki wątroby	784
Nowotwory przerzutowe wątroby	784

Rak wątrobowokomórkowy – Krzysztof Simon	787
Wprowadzenie	787
Epidemiologia	789
Etiopatogeneza	790
Rak wątrobowokomórkowy związany z zakażeniem HBV	791
Rak wątrobowokomórkowy związany z zakażeniem HCV	791
Obraz kliniczny	792
Diagnostyka	793
Diagnostyka biochemiczna	793
Badania serologiczne i molekularne	793
Badania obrazowe	795
Badanie histopatologiczne	796
Profilaktyka	797
Leczenie	797
Podsumowanie	799

Rzadkie wrodzone cholestatyczne choroby wątroby

– Joanna Raszeja-Wyszomirska	801
Mukowiscydoza	801
Wprowadzenie	801
Patofizjologia	801
Diagnostyka	802
Objawy kliniczne	802
Objawy wątrobowe	802
Patogeneza	803
Leczenie	803
Zespół Alagille’a	804
Wprowadzenie	804
Patofizjologia	805
Diagnostyka	805
Objawy kliniczne	806
Leczenie	806
Rodzinne cholestazy wewnątrzwątrobowe	807
Wprowadzenie	807
Postępująca rodzinna cholestaza wewnątrzwątrobową	807
Łagodna nawracająca cholestaza wewnątrzwątrobową	809
Wrodzone hiperbilirubinemie	809
Wrodzone hiperbilirubinemie spowodowane zaburzeniami koniugacji (sprzęgania) bilirubiny	809
Wrodzone hiperbilirubinemie spowodowane zaburzeniami usuwania bilirubiny	810
Wrodzony niedobór alfa ₁ -antytrypsyny	811
Wprowadzenie	811
Patofizjologia i częstość występowania	811
Objawy kliniczne	813
Diagnostyka hepatologiczna	813
Leczenie	814

Przeszczepianie wątroby – Marta Wawrzynowicz-Syczewska

Wprowadzenie	817
Wskazania i przeciwwskazania do transplantacji wątroby	818
Wskazania do transplantacji wątroby ze względu na etiologię choroby	818

Wskazania do transplantacji wątroby ze względu na stan kliniczny pacjenta	819
Ogólne przeciwwskazania do przeszczepienia wątroby	823
Przeciwwskazania do przeszczepienia wątroby ze wskazań pilnych	824
Leczenie immunosupresyjne	825
Rodzaje leczenia immunosupresyjnego	825
Biologiczne leki immunosupresyjne	825
Farmakologiczne leki immunosupresyjne	826
Odrzucanie przeszczepu	829
Choroba przeszczep przeciwko gospodarzowi po transplantacji wątroby	831
Rokowanie	833

50

Przeszczepianie wątroby – aspekty chirurgii transplantacyjnej	
– Wojciech Lisik, Edyta Karpeta	835
Wprowadzenie	835
Postępowanie z pacjentami z marskością i nowotworami złośliwymi wątroby	836
Rak wątrobowokomórkowy	836
Rak dróg żółciowych	837
Inne nowotwory złośliwe wątroby	837
Przerzuty do wątroby	837
Kwalifikacja do przeszczepienia	838
System alokacji narządów	840
Kwalifikacja dawcy	842
Procedura chirurgiczna pobrania wątroby	842
Metody przechowywania wątroby	843
Przygotowanie do zabiegu przeszczepienia wątroby	843
Procedura chirurgiczna przeszczepienia wątroby	844
Inne sposoby przeszczepienia wątroby	844
Schematy immunosupresyjne	845
Diagnostyka zaburzeń występujących po przeszczepieniu wątroby	846
Powikłania po przeszczepieniu wątroby	847
Retransplantacja wątroby	848
Przeszczepianie wątroby w Polsce	849

51

Przeszczepianie wątroby u dzieci – Piotr Kaliciński	853
Historia i odrębności przeszczepiania wątroby u dzieci i dorosłych	853
Wskazania i przeciwwskazania do przeszczepienia wątroby u dzieci	854

Dobór dawcy i biorcy oraz procedura przeszczepienia wątroby	856
Immunosupresja po przeszczepieniu wątroby	858
Problemy medyczne występujące po przeszczepieniu wątroby	862
Odległe powikłania leczenia immunosupresyjnego	864
Nawrót choroby podstawowej	865
Przeszczepienie wielonarządowe z udziałem wątroby u dzieci	865
Aktualne wyniki przeszczepienia wątroby u dzieci	866

52

Radiologia zabiegowa w zmianach ogniskowych wątroby

– Radosław Pietura, Michał Toborek	869
Wprowadzenie	869
Zabiegi w obrębie naczyń krwionośnych wątroby	869
Biopsja przezżylna wątroby	869
Przezszyjne wewnątrzwątrobowe zespolenie wrotno-układowe	870
Minimalnie inwazyjne leczenie guzów wątroby – embolizacja	871
Zabiegi przezskórne w obrębie dróg żółciowych	884
Przezskórna cholangiografia przezwątrobową	884
Przezskórny przezwątrobowy drenaż dróg żółciowych	884
Cholecystostomia przezskórna	886
Usuwanie złogów z dróg żółciowych przez dren Kehra z użyciem koszyczka Dormio	886
Zabiegi w obrębie tkanek wątroby	886
Przezskórna biopsja wątroby pod kontrolą USG lub TK	886
Przezskórny przezwątrobowy drenaż ropnia lub zbiornika płynu	887
Przezskórna ablacja guza wątroby	888

53

Endoskopia interwencyjna w chorobach wątroby i dróg żółciowych

– Arkadiusz Bednarczuk, Grażyna Rydzewska	891
Wprowadzenie	891
Żylaki przełyku i żołądka	891
Profilaktyka pierwotna krwawienia z żyłaków przełyku i żołądka	893
Ostre krwawienie z żyłaków przełyku i żołądka	893
Ostre krwawienie z żyłaków żołądka	896
Profilaktyka wtórna krwawień z żyłaków przełyku żołądka	898
Gastropatia wrotna i żołądek arbuzowaty	898
Choroby jelita cienkiego	899
Choroby jelita grubego	900
Endoskopia w chorobach dróg żółciowych	900

Endoskopowa cholangiopankreatografia wsteczna	901
Kamica dróg żółciowych	902
Zwężenia w drogach żółciowych	903
Pierwotne stwardniające zapalenie dróg żółciowych	906
Cholangiopatia IgG4-zależna	907
Jatrogenne uszkodzenia dróg żółciowych	907
Endosonografia interwencyjna w chorobach dróg żółciowych	908
Cholangioskopia bezpośrednia	909
Stany pooperacyjne	910

54

Ostre stany zagrożenia życia w chorobach wątroby – Mariusz Piechota	913
Wprowadzenie	913
Ostra niewydolność wątroby	913
Definicje	913
Objawy i ich patogeneza	915
Epidemiologia	919
Leczenie	922
Rokowanie	924

55

Powikłania hematologiczne oraz leczenie składnikami krwi i lekami krwiopochodnymi w chorobach wątroby – Piotr Radziwon, Tomasz Wasiluk	927
Niedokrwistość	927
Wprowadzenie	927
Diagnostyka	928
Niedobór żelaza	928
Suplementacja żelaza	929
Niedobór witaminy B ₁₂	929
Niedobór kwasu foliowego	930
Czynniki stymulujące erytropoezę	930
Przetoczenia koncentratu krwinek czerwonych	930
Immunosupresja i przeszczepienie komórek krwiotwórczych	931
Leukopenia	931
Wprowadzenie	931
Leczenie	932
Małopłytkowość	934
Wprowadzenie	934
Leczenie	934

Pancytopenia	939
Wprowadzenie	939
Leczenie	939
Zaburzenia krzepnięcia krwi	939
Wprowadzenie	939
Osocze świeżo mrożone i krioprecypitat	940
Koncentraty czynników krzepnięcia krwi	942
Tromboelastometria i tromboelastografia w monitorowaniu terapii zaburzeń krzepnięcia	944
Hipoalbuminemia	946
Wprowadzenie	946
Proces produkcji i charakterystyka koncentratów albuminowych	946
Zasady infuzji	947
Wskazania do terapii albuminą w chorobach wątroby	947
Paracenteza wysokoobjętościowa	947
Zespół wątrobowo-nerkowy	948
Samoistne bakteryjne zapalenie otrzewnej	949
Inne powikłania terapii albuminą	950
Przeciwwskazania, środki ostrożności i możliwe reakcje niepożądane po podaniu albuminy	950
Podsumowanie	950

56

Żywnienie kliniczne w chorobach wątroby – Przemysław Matras, Karolina Goral	953
Wprowadzenie	953
Zaburzenia metaboliczne w chorobach wątroby	953
Patogeneza niedożywienia	954
Rozpoznawanie niedożywienia	955
Schemat leczenia żywieniowego	962
Postępowanie żywieniowe w poszczególnych schorzeniach wątroby	965

57

Żywnienie w chorobach wątroby i dróg żółciowych – Beata Zyśk, Lucyna Ostrowska	969
Ogólne zasady żywienia w chorobach wątroby	969
Postępowanie żywieniowe w wybranych jednostkach chorobowych	971
Niealkoholowa stłuszczeniowa choroba wątroby	971
Alkoholowa stłuszczeniowa choroba wątroby	985
Marskość wątroby	989

Postępowanie żywieniowe w kamicy żółciowej	996
Redukcja masy ciała i zapotrzebowanie energetyczne	997
Zalecenia żywieniowe w kamicy żółciowej	997

58

Rehabilitacja w chorobach wątroby i dróg żółciowych	
– Anna Kuryliszyn-Moskal, Anna Hryniewicz	1003
Wprowadzenie	1003
Postępowanie fizjoterapeutyczne u pacjentów z marskością wątroby	1005
Postępowanie fizjoterapeutyczne u pacjentów z sarkopenią i osteoporozą – następstwami przewlekłych chorób wątroby	1005
Skorowidz	S-1